

Władza ustawodawcza w państwie demokratycznym – podsumowanie

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Prezentacja multimedialna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

-
- Źródło: Natalia Sobiech, *W jaki sposób powstają nowe ustawy. Poznaj etapy trybu ustawodawczego*, 20.08.2017 r., dostępny w internecie: gazetaprawna.pl [dostęp 1.11.2019 r.].

- Źródło: *Szef MSZ: Istotna rola parlamentu w polityce zagranicznej*, 6.09.2019 r., dostępny w internecie: radiomaryja.pl [dostęp 1.11.2019 r.].
- Źródło: Krzysztof Szczucki, *Władza wykonawcza wyręcza ustawodawczą*, 3.03.2018 r., dostępny w internecie: rp.pl [dostęp 1.11.2019 r.].

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Legislatura, zwana też władzą ustawodawczą, jest jednym z najważniejszych aspektów funkcjonowania systemu demokratycznego i elementem klasycznego trójpodziału władzy. Wśród wielu państw na świecie wykształciły się różne modele funkcjonowania legislatury. W dzisiejszym podsumowaniu tematu poświęconego władzy ustawodawczej przypomnimy zasady jej funkcjonowania w Rzeczypospolitej Polskiej oraz wybranych krajach demokratycznych.

Twoje cele

- Zdefiniujesz funkcje legislatury w państwie demokratycznym.
- Scharakteryzujesz kompetencje władzy ustawodawczej w ramach poszczególnych funkcji.
- Wskażesz przykłady państw demokratycznych i przeanalizujesz, jak funkcjonuje w nich władza ustawodawcza.

Przeczytaj

Funkcje legislatywy

Pozycja **władzy ustawodawczej** w państwie demokratycznym jest zdeterminowana przez funkcje, jakie pełni parlament. Klasyczne funkcje większości parlamentów, w tym Rzeczypospolitej Polskiej, to: ustawodawcza, kontrolna, ustrojodawcza, kreacyjna oraz współuczestniczenia w określaniu polityki państwa. Funkcje te w Rzeczypospolitej Polskiej nie są równomiernie pełnione przez obie izby parlamentu. Funkcję ustawodawczą pełni zarówno Sejm RP, jak i Senat RP, na co wskazuje art. 95 Konstytucji RP. Jednak funkcję kontrolną pełni wyłącznie sejm.

Funkcję ustrojodawczą, zwaną przez część konstytucjonalistów funkcją ustawodawczą *sensu largo*, pełnią obie izby parlamentu. Podobnie jest z funkcją kreacyjną i współuczestniczenia w określaniu polityki państwa. W nauce stosuje się różnorodne klasyfikacje funkcji państwa. W zależności od stosowanych kryteriów w literaturze przedmiotu wymienia się od dwóch do pięciu funkcji.

Logo Sejmu RP

Źródło: domena publiczna.

Funkcja ustawodawcza

W myśl Konstytucji RP (art. 10 i art. 95 ust. 2) władza ustawodawcza znajduje się w ręku Sejmu RP i Senatu RP.

Ustawy są tworzone w procedurze zwanej tokiem ustawodawczym (legislacyjnym), który składa się z następujących etapów:

Wykonanie inicjatywy ustawodawczej,
zgłoszenie projektu ustawy.

1

2

Rozpatrzenie projektu ustawy przez sejm w trzech czytaniach.

3

Rozpatrzenie ustawy przez senat, z możliwością zgłoszenia poprawek bądź wnioskowania o odrzucenie ustawy.

4

Rozpatrzenie przez sejm stanowiska senatu.

5

Ogłoszenie ustawy w Dzienniku Ustaw RP.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Prawo zgłoszenia inicjatywy ustawodawczej Konstytucja RP w art. 118 przyznaje:

- grupie co najmniej 15 posłów lub komisji sejmowej;
- Senatowi RP jako całej izbie, ale Regulamin Senatu RP wymaga, by projekt był zgłoszony przez komisję senacką lub co najmniej 10 senatorów;
- Prezydentowi RP,
- Radzie Ministrów;
- grupie co najmniej 100 tys. obywateli mających prawo wyborcze do sejmu (inicjatywa ludowa).

Widok na Kancelarię Sejmu RP i kompleks budynków sejmowych. Jak myślisz, czemu służy ich koncentracja w jednym miejscu?

Źródło: sejm.gov.pl, licencja: CC BY-SA 3.0.

Funkcja ustrojodawcza

Funkcja ta może być realizowana w różny sposób. Może to być uchwalenie nowej konstytucji, rewizja konstytucji polegająca na zmianie zasad naczelnych w niej zawartych

lub nowelizacji jej zapisów bez naruszania podstaw ustroju państwa. Z inicjatywą zmiany Konstytucji RP może wystąpić co najmniej $\frac{1}{5}$ ustawowej liczby posłów, Senat RP i Prezydent RP. Tym samym już kwestia inicjatywy wskazuje, że zmiana ustawy zasadniczej następuje w trybie szczególnym.

Z art. 235 Konstytucji RP wynika, że zmiana może nastąpić jedynie w przypadku uchwalenia ustawy w jednakowym brzmieniu przez sejm i następnie senat. Ustawa o zmianie konstytucji musi być uchwalona przez sejm większością co najmniej $\frac{2}{3}$ głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów. Następnie musi to powtórzyć senat bezwzględną większością głosów przy *quorum* liczącym co najmniej połowę ustawowej liczby senatorów. Podmioty uprawnione do inicjatywy zmiany konstytucji mogą domagać się przeprowadzenia referendum zatwierdzającego w terminie do 45 dni od dnia uchwalenia ustawy przez Sejm RP. Do zmiany konstytucji dochodzi, jeśli opowie się za nią większość głosujących. Następnie marszałek sejmu przedstawia Prezydentowi RP ustawę do podpisu. Prezydentowi nie przysługuje weto, więc ma 21 dni na podpisanie ustawy i zarządzenie jej publikacji w Dzienniku Ustaw RP.

Funkcja kontrolna

Jest uzupełnieniem funkcji ustawodawczej i kreacyjnej parlamentu. Art. 95 ust. 2 Konstytucji RP powierzył Sejmowi RP wykonywanie funkcji kontrolnej nad działalnością Rady Ministrów w zakresie określonym przepisami konstytucji i ustaw. Sejm wykonuje funkcję kontrolną za pomocą:

- udzielania rządowi absolutorium za wykonanie ustawy budżetowej;
- udzielania wotum zaufania po powołaniu Rady Ministrów przez Prezydenta RP;
- pociągnięcia członka Rady Ministrów do odpowiedzialności przed Trybunałem Stanu za naruszenie konstytucji lub ustaw na wniosek Prezydenta RP lub co najmniej 115 posłów;
- zlecenia przeprowadzenia kontroli przez Najwyższą Izbę Kontroli;
- kierowanych do członków Rady Ministrów [interpelacji](#) i [zapytań poselskich](#) oraz pytań w sprawach bieżących;
- komisji śledczych powołanych dla zbadania określonej sprawy.

Funkcja kreacyjna

Sprowadza się ona do powoływania i odwoływania określonych organów państwowych lub wpływania na częściowy ich skład osobowy. Funkcja ta może być realizowana:

samodzielnie przez sejm

- wybór dwóch zastępców przewodniczącego i 16 członków Trybunału Stanu;

- wybór sędziów Trybunału Konstytucyjnego;
- wybór Prezesa Rady Ministrów oraz proponowanych przez niego członków Rady Ministrów;
- wybór nowego Prezesa Rady Ministrów w ramach tzw. konstruktywnego wotum nieufności udzielonego rządowi;

przez sejm za zgodą senatu

- powołanie Prezesa Najwyższej Izby Kontroli;
- Rzecznika Praw Obywatelskich;
- Rzecznika Praw Dziecka;
- Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych;
- powołanie Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu;
- powołanie Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej;

przez sejm na wniosek prezydenta

- powołanie Prezesa Narodowego Banku Polskiego;

odrębnie przez sejm i senat poprzez wybór części składu osobowego określonego organu;

- Krajowej Rady Sądownictwa (4 członków sejm, 2 senat);
- Krajowej Rady Prokuratury (4 sejm, 2 senat);
- Rady Polityki Pieniężnej (3 sejm, 3 senat);
- Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (2 sejm, 1 senat);
- Rady Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu (5 sejm, 2 senat).

Widok na salę obrad. Zastanów się, gdzie znajduje się miejsce marszałka Sejmu RP.

Źródło: Kancelaria Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, licencja: CC BY-SA 3.0.

Funkcja współuczestniczenia w określaniu polityki państwa

W myśl Konstytucji RP zaliczamy do niej:

Wyrażanie zgody na ratyfikację lub wypowiedzenie niektórych umów międzynarodowych (Sejm RP i Senat RP).

1

2

Decydowanie o wojnie i o zawarciu pokoju (Sejm RP i Senat RP).

3

Konieczność aprobaty sejmu dla programu działań nowej Rady Ministrów – premier ma obowiązek wygłosić *exposé* i uzyskać wotum zaufania.

Wyrażenie zgody na przedłużenie stanu wyjątkowego i stanu klęski żywiołowej oraz możliwość uchYLENIA rozporządzenia Prezydenta RP o wprowadzeniu stanu wojennego lub wyjątkowego (Sejm RP).

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Realizacja funkcji współuczestniczenia w określaniu polityki państwa wymaga współdziałania władzy ustawodawczej i wykonawczej.

Oczywiście władza ustawodawcza większości z nas kojarzy się z ustanawianiem obowiązującego prawa, czyli ustaw oraz konstytucji. Wyraża się to w postaci toku legislacyjnego – jest to specjalny proces ustawodawczy, według którego parlament uchwala ustawy.

Władza ustawodawcza w państwie demokratycznym należy do parlamentu, ale w pewnym stopniu może być także sprawowana przez obywateli. Odbywa się to za pomocą instytucji demokracji bezpośredniej – referendum, ludowej inicjatywy ustawodawczej, weta ludowego.

Słownik

interpelacja poselska

(z łac. *interpellatio* – przerwanie, zakłócenie); jedna z form polskiej kontroli parlamentarnej; polega na wystosowaniu pisemnego pytania przez posła na Sejm RP do Prezesa Rady Ministrów lub konkretnego ministra; interpelacja daje członkom parlamentu prawo do składania zapytania w każdej sprawie, prawo żądania odpowiedzi i prawo wyciągania z nich wniosków

władza ustawodawcza, legislatywa, władza prawodawcza

element teorii podziału władz Johna Locke'a, a następnie Monteskiusza; dla których domeną władzy ustawodawczej jest stanowienie powszechnie obowiązującego prawa

zapytanie poselskie

jedna z form polskiej kontroli parlamentarnej; polega na skierowaniu pisemnego zapytania przez posła lub grupę posłów na Sejm RP do Rady Ministrów lub konkretnego ministra, do prezesa NIK lub do prezesa NBP; istnieje ustawowy obowiązek udzielenia na nie odpowiedzi pisemnej w terminie 21 dni

Prezentacja multimedialna

Polecenie 1

Czy istnieją państwa funkcjonujące bez legislatywy? Poszukaj odpowiedzi na to pytanie w dostępnych źródłach.

Władza ustawodawcza w wybranych państwach demokratycznych

1

Westminster, siedziba parlamentu brytyjskiego
Źródło: CC 0.

Parlament w Wielkiej Brytanii

2

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXowCsa5P>

Parlament brytyjski składa się z trzech członów: z Izby Gmin (izba niższa), która liczy 650 członków, Izby Lordów (izba wyższa), która liczy 800 członków oraz z monarchy. Kadencja Izby Gmin trwa pięć lat, Izba Lordów nie ma

kadencji, część tytułów lordów jest dożywotnia, pozostałe są dziedziczne lub związane z pełnieniem funkcji duchownych.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXowCsa5P>

3

Teoretycznie wszystkie trzy człony parlamentu muszą zgodzić się na wprowadzenie nowego prawa; przy czym udział króla w pracach parlamentu dawno już wyszedł z użycia. Izba Lordów ma jedynie prawo weta zawieszającego, które nie ma zastosowania podczas procedury uchwalania budżetu.

4

Siedzibą parlamentu jest Palazzo Montecitorio, gdzie urzęduje Camera dei Deputati (Izba Deputowanych).

Źródło: Manfred Heyde, CC BY-SA 3.0.

Parlament we Włoszech

Materiał audio dostępny pod adresem:

5

Włoski parlament jest dwuizbowy, tworzy go Izba Deputowanych, która liczy 630 członków oraz Senat liczący 321 senatorów. Obie izby stanowią polityczną reprezentację suwerennego ludu, wyjątkiem od tej zasady jest możliwość mianowania senatorów dożywotnich za wybitne zasługi. Parlamentarzyści reprezentują naród i nie wiążą ich żadne dyrektywy. Kadencja obu izb trwa pięć lat.

6

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXowCsa5P>

Na mocy wprowadzonej w 2001 roku zmiany w konstytucji utworzono wykaz siedemnastu zagadnień, w których parlament otrzymał monopol prawodawczy oraz wykaz ponad dwudziestu zagadnień, w których uprawniony jest do regulowania obowiązujących zasad podstawowych. Pozostałe regulacje należą do kompetencji władz regionów, co ustawa zasadnicza określa jako ustawodawstwo konkurencyjne.

Kompetencje i prawa parlamentu w zakresie funkcji ustawodawczej:

- upoważnienie prezydenta do ratyfikacji umów międzynarodowych;
- upoważnienie Rady Ministrów do wydawania dekretów z mocą ustaw i ich przekształcanie w ustawy;
- przekształcanie tymczasowych rozporządzeń z mocą ustawy w ustawy;
- prawo inicjatywy ustawodawczej;
- uchwalanie ustaw.

7

Pałac burboński, siedziba Zgromadzenia
Narodowego

Źródło: Jebulon, CC0.

Parlament we Francji

8

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXowCsa5P>

Władza ustawodawcza we Francji należy do dwuizbowego parlamentu, w którym głos decydujący ma Zgromadzenie Narodowe liczące 577 deputowanych, wybieranych bezpośrednio przez obywateli na 5-letnią kadencję. Senat liczy 348 członków, którzy są wybierani na sześcioletnią kadencję przez elektorów powoływanych według skomplikowanego klucza przez lokalne władze departamentów Francji i niektóre instytucje centralne.

9

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXowCsa5P>

Senat jest ciałem doradczym z bardzo ograniczonymi prerogatywami. Inicjatywa

ustawodawcza we Francji należy niemal w całości do Rady Ministrów i prezydenta, aczkolwiek muszą oni stosować się do złożonej procedury legislacyjnej, obejmującej konieczność akceptacji projektów ustaw przed złożeniem w parlamencie przez Radę Stanu Francji.

10

Budynek Kapitolu

Źródło: Martin Falbisoner CC BY-SA 3.0.

Parlament w USA

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXowCsa5P>

11

Władza ustawodawcza w USA jest w ręku Kongresu, który składa się z Senatu liczącego 100 senatorów wybieranych na sześcioletnią kadencję oraz Izby Reprezentantów liczącej 435 członków wybieranych na dwuletnią kadencję.

12

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXowCsa5P>

Izba Reprezentantów ma władzę ustawodawczą w sprawach finansowych. W sytuacji, gdy żaden z kandydatów na prezydenta nie uzyska odpowiedniej liczby głosów, prezydent wybierany jest przez Izbę Reprezentantów, a wiceprezydent przez Senat. Senat ma kompetencje „rady i zgody” zarówno w sprawach nominacji prezydenckich, jak i w sprawach traktatów zawieranych przez prezydenta. Ma on także władzę sądowniczą, gdzie izba ma kompetencje wszczynania postępowania.

13

Siedziba Izby Poselskiej Parlamentu Republiki
Czeskiej

Źródło: Hynek Moravec, CC BY-SA 3.0.

Parlament w Czechach

14

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXowCsa5P>

Parlament Czech składa się z dwóch izb – Izby Poselskiej liczącej 200 posłów wybieranych na 4-letnią kadencję oraz Senatu liczącego 81 senatorów o sześcioletniej kadencji.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXowCsa5P>

15

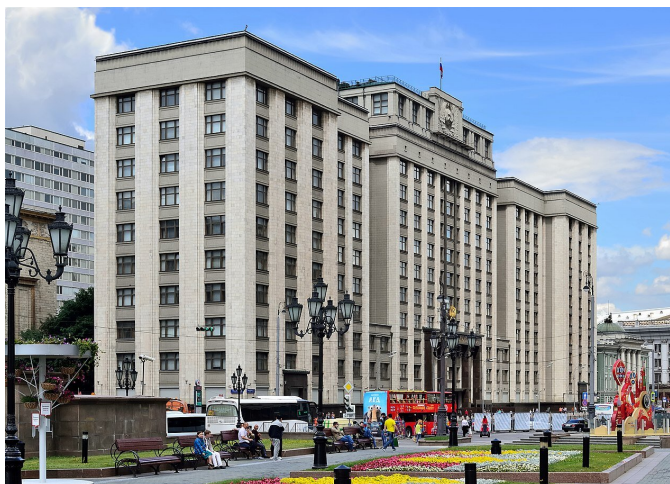
Do najważniejszych uprawnień czeskiego parlamentu należy:

- prawo do stanowienia ustaw, które są podstawowymi aktami prawnymi, powszechnie obowiązującymi w państwie;
- prawo do zmiany porządku konstytucyjnego Republiki Czeskiej;
- wyrażanie zgody na ratyfikację umów międzynarodowych;
- wybieranie na wspólnym posiedzeniu obu izb Prezydenta Republiki Czeskiej;
- wyrażenie wotum zaufania lub nieufności dla rządu (tylko Izba Poselska);
- zatwierdzenie budżetu państwa na przyszły rok i ocena jego dotychczasowego wykonania (tylko Izba Poselska);
- ustanawianie komisji śledczej w celu zbadania spraw będących przedmiotem zainteresowania publicznego (tylko Izba Poselska);
- wypowiedzanie wojny w przypadku ataku, wypełnianie zobowiązań międzynarodowych i podejmowanie decyzji w sprawie udziału Republiki Czeskiej w systemach obrony NATO;
- podejmowanie decyzji o wysłaniu armii poza granicę kraju i wyrażanie zgody na pobyt obcych wojsk w Republice

Czeskiej (niezależnie od stanowiska rządu);

- powoływanie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (tylko Senat Republiki Czeskiej).

16

Budynek Dumy, rosyjskiego parlamentu
Źródło: Dmitry Ivanov, CC BY-SA 4.0.

Parlament w Rosji

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXowCsa5P>

17

Władza ustawodawcza Federacji Rosyjskiej spoczywa w rękach dwuizbowego Zgromadzenia Federalnego. Zgromadzenie Federalne składa się z Dumy Państwowej liczącej 450 deputowanych wybieranych na pięcioletnią kadencję oraz Rady Federacji liczącej 170 członków, po dwóch przedstawicieli każdego podmiotu Federacji Rosyjskiej, po jednym z ramienia podmiotu ustawodawczego i wykonawczego w poszczególnych podmiotach federacji na czas ich kadencji.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXowCsa5P>

Działalność Dumy Państwowej skierowana jest głównie na ustanawianie prawa. Duma ma następujące uprawnienia:

- wyraża wotum zaufania dla prezydenckiego kandydata na premiera,
- zgłasza wnioski o wotum nieufności, ma inicjatywę ustawodawczą,
- może wysunąć pod adresem prezydenta oskarżenie o zdradę, co może zapoczątkować proces złożenia go z urzędu.

Pozycję dumy osłabiają uprawnienia prezydenta, który m.in. wydaje dekrety z mocą ustawy i ma prawo rozwiązać niższą izbę parlamentu.

Kompetencje Rady Federacji są znacznie mniejsze niż izby niższej:

- zatwierdza zmiany granic pomiędzy terytoriami federacji,
- zatwierdza dekrety prezydenta dotyczące wprowadzenia stanu wojennego i stanu wyjątkowego,
- rozstrzyga o użyciu sił zbrojnych poza granicami państwa,
- zarządza wybory prezydenckie,
- ma prawo inicjatywy ustawodawczej.

Źródło: Wiii, CC BY-SA 3.0.

Parlament w Japonii

20

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXowCsa5P>

Parlament Japonii, Zgromadzenie Narodowe, składa się z Izby Reprezentantów liczącej 465 reprezentantów o czteroletniej kadencji oraz Izby Radców liczącej 245 radców wybieranych na sześćioletnią kadencję.

21

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXowCsa5P>

Zgromadzenie Narodowe pełni funkcję ustawodawczą, inicjatywę ustawodawczą mają członkowie obu izb i rząd. Uchwaloną ustawę promulguje cesarz. Projekt staje się ustawą po przyjęciu przez obie izby, chyba że konstytucja stanowi inaczej.

Ćwiczenie 1

Scharakteryzuj kompetencje władzy ustawodawczej we Francji.

Ćwiczenie 2

Dokonaj porównania parlamentu Japonii i Włoch pod względem ich składu i kadencji.

Ćwiczenie 3

Wskaż, jaką rolę odgrywają parlamenty w systemach politycznych państw.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Dokończ zdanie.

Legislatywa to...

☐ władza sądowa.

☐ władza ustawodawcza.

☐ władza wykonawcza.

☐ władza prezydencka.

Ćwiczenie 2

Zdecyduj, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Władzę ustawodawczą w Rzeczypospolitej Polskiej sprawują sejm i senat.	☐	☐
Senat decyduje w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej o stanie wojny i o zawarciu pokoju.	☐	☐
Sejm sprawuje kontrolę nad działalnością Rady Ministrów w zakresie określonym przepisami konstytucji i ustaw.	☐	☐
Członkowie Rady Ministrów ponoszą przed sejmem solidarną odpowiedzialność za działalność Rady Ministrów.	☐	☐
Najwyższa Izba Kontroli podlega senatowi.	☐	☐

Ćwiczenie 3

Wskaż, co zalicza się do funkcji kreacyjnej realizowanej przez Sejm RP za zgodą Senatu RP.

☐ powołanie Prezesa Najwyższej Izby Kontroli

☐ wybór Rzecznika Praw Dziecka

☐ wybór sędziów Trybunału Konstytucyjnego

☐ wybór Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych

☐ wybór członków Krajowej Rady Sądownictwa (4 sejm, 2 senat)

Ćwiczenie 4

Zapoznaj się z ilustracją i wykonaj ćwiczenie.

Misja tworzenia nowego rządu.

Źródło: Jurek Wasiukiewicz, dostępny w internecie: migielicz.pl [dostęp 14.08.2020 r.], tylko do użytku edukacyjnego.

Wyjaśnij, kto udziela wotum zaufania tak wyłonionemu rządowi. Odpowiedź uzasadnij.

Ćwiczenie 5

Uzupełnij tekst.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 roku

Art. 118

Inicjatywa ustawodawcza przysługuje , Senatowi, Prezydentowi Rzeczypospolitej i Radzie Ministrów.

Inicjatywa ustawodawcza przysługuje również grupie co najmniej obywateli mających prawo wybierania do Sejmu. Tryb postępowania w tej sprawie określa ustawa. Wnioskodawcy, przedkładając Sejmowi projekt ustawy, przedstawiają skutki finansowe jej wykonania.

Art. 119

Sejm rozpatruje projekt ustawy w czytaniach.

Prawo wnoszenia poprawek do projektu ustawy w czasie rozpatrywania go przez Sejm przysługuje wnioskodawcy projektu, posłom i Radzie Ministrów.

Marszałek Sejmu może odmówić poddania pod głosowanie poprawki, która uprzednio nie była przedłożona komisji.

może wycofać projekt ustawy w toku postępowania ustawodawczego w Sejmie do czasu zakończenia drugiego czytania projektu.

Źródło: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 roku, sejm.gov.pl.

100 000

trzech

czterech

1 000 000

Marszałek

posłom

Prezydent

50 000

związkom zawodowym

samorządom

Wnioskodawca

dwóch

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenia.

((Natalia Sobiech

W jaki sposób powstają nowe ustawy. Poznaj etapy trybu ustawodawczego

Procedury rozpatrywania ustaw przez Senat określają Konstytucja RP oraz Regulamin Senatu.

Marszałek Senatu, po otrzymaniu ustawy uchwalonej przez Sejm, kieruje ją do właściwych komisji senackich (jednej bądź kilku), których zadaniem jest przeanalizowanie dokumentu oraz opracowanie projektu stanowiska Senatu w jego kwestii. Ma na to nie więcej niż 14 dni. Następnie, podczas posiedzenia Senatu mają miejsce debata i głosowanie, w rezultacie których Senat podejmuje uchwałę. Może ona zawierać wniosek o przyjęcie ustawy bez zmian (wtedy jest przekazywana Prezydentowi do podpisu), wniosek o jej odrzucenie w całości lub wprowadzenie poprawek (wówczas jest ponownie kierowana do Sejmu). Senat dysponuje ściśle określonym czasem na podjęcie decyzji w sprawie ustawy, a wynosi on w przypadku: ustaw zwykłych – 30 dni od jej przekazania, ustawy budżetowej – 20 dni, a ustaw pilnych – 14 dni. Jeśli w tym terminie Senat nie wprowadzi żadnych poprawek ani nie zadecyduje o odrzuceniu ustawy, zostaje ona przyjęta w brzmieniu ustalonym przez Sejm.

Źródło: Natalia Sobiech, *W jaki sposób powstają nowe ustawy. Poznaj etapy trybu ustawodawczego*, 20.08.2017 r., dostępny w internecie: gazetaprawna.pl [dostęp 1.11.2019 r.].

Wyjaśnij, dlaczego Senat RP jest nazywany izbą rozwagi.

Wyjaśnij, jakie będą konsekwencje, jeśli senat nie zajmie się ustawą w konstytucyjnym terminie od daty jej przekazania przez sejm.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenie.

((Krzysztof Szczucki

Władza wykonawcza wyręcza ustawodawczą

W podręcznikach można przeczytać, że do funkcji parlamentu, czyli w Polsce Sejmu i Senatu, należy przede wszystkim stanowienie prawa oraz kontrolowanie władzy wykonawczej. Do tego dodaje się jeszcze funkcję kreacyjną, która polega na wybieraniu osób mających sprawować ważne urzędy w państwie, np. urząd rzecznika praw obywatelskich czy sędziego Trybunału Konstytucyjnego. Wydawać by się zatem mogło, że to parlament jest sercem państwa, że tu rozstrzygane są najważniejsze problemy i do ostatniej chwili ucierają się stanowiska, które następnie zostaną przyjęte w formie różnych ustaw, uchwał lub decyzji personalnych. Przyjrzenie się praktyce funkcjonowania obu izb pokazuje, że tak wcale nie jest. Przyczyną tego stanu rzeczy wcale nie wydaje się decyzja tej czy innej partii politycznej ani marszałka Sejmu lub marszałka Senatu. Problem ma raczej swoje źródło w rozwiązaniach systemowych.

Tajemnica poliszynela

Jakkolwiek teza ta może wydawać się kontrowersyjna, to w rzeczywistości funkcja ustawodawcza, teoretycznie zarezerwowana dla Sejmu i Senatu, w rzeczywistości sprawowana jest przez rząd, a właściwie przez poszczególne ministerstwa. I nie chodzi wcale o rozporządzenia, które są aktami wykonawczymi do ustaw, wydawanymi z reguły właśnie przez ministrów. Władza wykonawcza sprawuje funkcję ustawodawczą dlatego, że to właśnie rząd i poszczególne ministerstwa przygotowują znakomitą większość ustaw, a te następnie uchwalane są przez parlament. Tajemnicą poliszynela

jest, że także większość projektów ustaw wnoszonych przez posłów partii rządzącej opracowuje się w ministerstwach. Tryb poselski wybierany bywa dlatego, że jest mniej wymagający i pozwala szybciej doprowadzić do uchwalenia ustawy.

Źródło: Krzysztof Szczucki, *Władza wykonawcza wyręcza ustawodawczą*, 3.03.2018 r., dostępny w internecie: rp.pl [dostęp 1.11.2019 r.].

Wskaż, jaka jest opinia autora o realizowaniu funkcji ustawodawczej przez parlament.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenie.

“ **Szef MSZ: Istotna rola parlamentu w polityce zagranicznej** ”

Parlament odgrywa istotną, przede wszystkim kontrolną rolę w polityce zagranicznej – mówił szef MSZ Jacek Czaputowicz podczas spotkania polskich ambasadorów z marszałek sejmu Elżbietą Witek. W spotkaniu wzięli udział ambasadorzy, którzy przebywają w Warszawie na dorocznej naradzie.

Jacek Czaputowicz zwracał uwagę, że polityka zagraniczna jest prowadzona przez różne organy władzy, przede wszystkim przez rząd, przez prezydenta, „*ale także w sposób równoprawny, równorzędny władze ustawodawcze*”. Wskazywał, że parlament ma „*osobne kompetencje pewnego nadzoru oraz odpowiedzialność za kontakty z Polonią*”.

Szef MSZ podkreślił, że resort spraw zagranicznych utrzymuje stały kontakt z parlamentem, jeżeli chodzi o realizację polityki zagranicznej.

„*Z naszej perspektywy władza ustawodawcza: przede wszystkim Sejm pełni ważną rolę w ratyfikacji wszystkich umów międzynarodowych, które są negocjowane przez służbę dyplomatyczną; jest to ta funkcja kontrolna*” – powiedział minister spraw zagranicznych. Szef polskiej dyplomacji zwrócił uwagę, że każdy z ambasadorów przed objęciem swej funkcji staje przed komisją spraw zagranicznych, która opiniuje jego kandydaturę. Podkreślił, że bardzo ważną rolę odgrywają też działające w parlamencie grupy przyjaźni między Polską a poszczególnymi krajami. (...)

Źródło: *Szef MSZ: Istotna rola parlamentu w polityce zagranicznej*, 6.09.2019 r., dostępny w internecie: radiomaryja.pl [dostęp 1.11.2019 r.].

Wyjaśnij, na czym polega funkcja kontrolna polskiego sejmu.

Dla nauczyciela

Autor: Jarosław Dyrda

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Władza ustawodawcza w państwie demokratycznym – podsumowanie

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

VIII. Modele sprawowania władzy.

Uczeń:

7) charakteryzuje funkcje legislatywy: ustrojodawczą, ustawodawczą, kontrolną i kreacyjną; wskazuje kompetencje parlamentu w Rzeczypospolitej Polskiej w ramach poszczególnych funkcji; podaje przykłady państw z parlamentem jednoizbowym i dwuizbowym.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- prezentuje funkcje legislatywy w państwie demokratycznym;
- charakteryzuje kompetencje władzy ustawodawczej w ramach poszczególnych funkcji;
- podaje przykłady państw demokratycznych i analizuje funkcjonowanie w nich władzy ustawodawczej.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- nauczanie odwrócone.

Metody i techniki nauczania:

- burza mózgów;

- analiza materiału źródłowego;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem grafik interaktywnych i mapy.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Faza wstępna

1. Na poprzednich zajęciach uczniowie podzielili się na pięć grup. Każda grupa miała za zadanie przygotować jedną z funkcji Sejmu RP w formie krótkiego referatu:

- a) funkcja ustrojodawcza;
- b) funkcja ustawodawcza;
- c) funkcja kreacyjna;
- d) funkcja kontrolna;
- e) funkcja współuczestniczenia w określaniu polityki państwa.

2. Zapoznanie z tematem i celem zajęć. Wprowadzenie na temat legislatywy w Polsce.

Faza realizacyjna

1. Krótka charakterystyka władzy ustawodawczej w Rzeczypospolitej Polskiej. Funkcje legislatywy w świetle Konstytucji RP.

2. Funkcje władzy ustawodawczej w RP. Każda z grup przygotowuje się do zaprezentowania swoich referatów i krótkich notatek na temat danej funkcji.

3. Omówienie funkcji ustawodawczej ze wskazaniem etapów toku legislacyjnego oraz podmiotów mających prawo inicjatywy ustawodawczej.

4. Omówienie funkcji ustrojodawczej – analiza sytuacji w przypadku zmiany Konstytucji RP lub jej nowelizacji. Główne wnioski są zapisywane na tablicy, będą stanowiły część notatki z lekcji przygotowanej przez wszystkie grupy prezentujące referaty.

5. Przedstawienie funkcji kontrolnej parlamentu z uwzględnieniem uprawnień kontrolnych wynikających z Konstytucji RP.
6. Omówienie funkcji kreacyjnej parlamentu ze wskazaniem, kto ją realizuje i w jaki sposób. Wskazanie konkretnych przykładów realizacji tej funkcji.
7. Analiza roli władzy ustawodawczej w kształtowaniu polityki państwa. Skompletowanie notatki z lekcji o funkcjach władzy ustawodawczej.
8. Analiza prezentacji multimedialnej poświęconej władzy ustawodawczej w wybranych państwach demokratycznych.

Faza podsumowująca

1. Nauczyciel podsumowuje zajęcia dotyczące władzy ustawodawczej parlamentu Rzeczypospolitej Polskiej w świetle Konstytucji z 2 kwietnia 1997 roku.
2. Wykonanie przez uczniów ćwiczeń 1–4 z sekcji „Sprawdź się”.

Praca domowa:

Ćwiczenia 5–8 uczniowie wykonują w domu.

Materiały pomocnicze:

Natalia Sobiech, *W jaki sposób powstają nowe ustawy. Poznaj etapy trybu ustawodawczego*, gazetaprawna.pl.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku, isap.sejm.gov.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Prezentacja może zostać wykorzystana jako źródło do lekcji poświęconej władzy ustawodawczej w RP lub parlamentom w innych państwach.